

Nationalt Center for
Forebyggelse af Ekstremisme

FORSKNINGSRESUMÉ | NR. 4 | 2019

Moskéer i Danmark

De danske moskéer har de sidste 10-15 år gennemgået ganske markante udviklinger på en lang række områder. Sådan lyder hovedkonklusionen i Lene Kühle og Malik Larsens kortlægningsrapport *Moskéer i Danmark II* fra 2017. Ikke alene er der kommet mange flere moskéer i Danmark, de benyttes i dag også af flere og på andre måder end tidligere.

Med moské menes et sted, hvor der mindst

Forfatter

Malik Larsen, Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme.

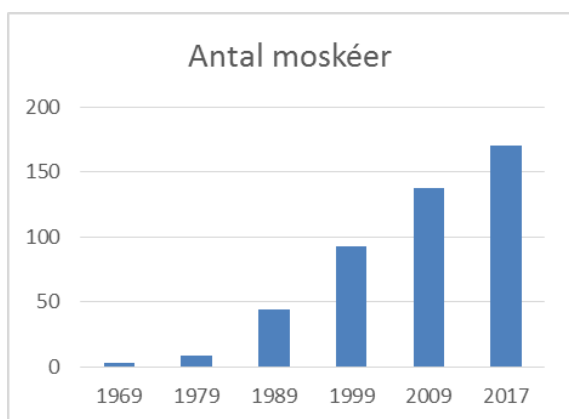
én gang om ugen arrangeres offentlig fællesbøn. På denne måde er hverken bederum på uddannelsesinstitutioner eller i restauranter medregnet, fordi eventuel bøn her ikke er arrangeret, men sker ad hoc, ligesom kulturforeninger, som kun har religiøse arrangementer i forbindelse med højtider, ikke lever op til kriteriet om frekvens.

50 pct. flere moskéer og muslimer

Sammenlignet med antallet af moskéer ved en tidligere kortlægning i 2006, er der i dag 50 pct. flere moskéer i Danmark. Dengang fandtes der omkring 115 moskéer på landsplan, mens tallet i dag formodentlig er over 170. I den samme periode er antallet af muslimer i Danmark

ligeledes steget med cirka 50 pct., fra omkring 200.000 i 2006 til omkring 300.000 i 2017.

Tabellen herunder viser, hvordan antallet af moskéer i Danmark er steget stabilt årti for årti med en gennemsnitlig vækstrate på fem nye moskéer om året. Tilvæksten af nye moskéer ser dog ud til at være stagneret en smule de senere år, hvilket muligvis vidner om en mætning i markedet for nye moskéer. Da det i en del tilfælde er svært at fastslå præcist, hvornår en moské blev etableret, fordi foreningernes adresser og aktivitetsniveau har varieret gennem tiden, skal tallene herunder læses som estimater på baggrund af den bedst tilgængelige viden.

Betydeligt flere kommer i moskéerne

Med 50 pct. flere muslimer i Danmark sammenlignet med i 2006, kunne man forvente en tilsvarende stigning i antallet af deltagere ved både de fem daglige tidebønner og fredagsbønnen. Der er dog nærmere sket en firdobling i antallet af deltagere ved de daglige bønner siden 2006, hvilket tyder på, at fælles bøn i moskéerne for flere danske muslimer er blevet en daglig frem for ugentlig begivenhed.

Det absolutte tal var imidlertid meget lavt tilbage i 2006, da det var de færreste moskéer, der overhovedet havde åben i hverdagen. Enhver stigning vil derfor fremstå relativt stor.

Også det samlede antal af deltagere ved fredagsbønnerne er steget, formodentligt fordoblet. Selvom mange moskéer har pladsproblemer ved fredagsbønnen, betyder det dog langt fra, at alle danske muslimer kommer i moskéerne. De reelle tal svarer til, at cirka 1-2 pct. af de danske muslimer frekventerer en moské en given hverdag, mens 7-9 pct. gør det en given fredag.

Dobbelt så mange moskéer ejer egne lokaler

At 60 pct. af moskéerne i dag ejer deres egne lokaler frem for at leje sig ind, viser, at økonomien i moskéerne er blevet bedre det sidste årti. Alt tyder på, at langt størstedelen af disse køb er tilvejebragt gennem indsamlinger blandt muslimer i Danmark og eventuelt nabolande som Tyskland og Sverige. Monetære donationer fra udlandet spiller dermed udbredelsesmæssigt en marginal rolle, selvom der naturligvis har været markante eksempler på sådanne.

40 pct. tilknyttet udenlandsk organisation

Økonomi udgør én indikator på tilknytning til udlandet, men langt fra den eneste. Organisatorisk tilknytning eller generel orientering mod udenlandske organisationer er mere udbredt, selvom andelen af moskéer, der er en del af en udenlandsk muslimsk organisation, er faldet fra cirka 50 pct. i 2006 til 40 pct. i 2017. Moskéer med tilknytning til det tyrkiske religionsministerium, Diyanet, repræsenterer i dag halvdelen af disse moskéer med tilknytning til en udenlandsk organisation. Transnationale organisationer spiller dermed stadig en rolle, idet nogle har opgraderet, mens andre har nedgraderet

"[...] antallet af moskéer i Danmark er steget stabilt årti for årti med en gennemsnitlig vækstrate på fem nye moskéer om året. Tilvæksten af nye moskéer ser dog ud til at være stagneret en smule de senere år, hvilket muligvis vidner om en mætning i markedet for nye moskéer."

deres aktiviteter. Blandt førstnævnte tæller det tyrkiske Diyanet og bosniske Rijaset og blandt sidstnævnte arabiske Muslim World League og World Islamic Call Society.

30 pct. har en aflønnet imam

Aflønningen af imamer i Danmark hænger i høj grad sammen med tilknytning til udenlandske organisationer, da størstedelen af de aflønnede imamer – cirka 30 ud af 50 – er aflønnet af det tyrkiske religionsministerium, Diyanet. Bortset fra et par enkelte eksempler er alle aflønnede imamer i Danmark desuden på visumophold, uanset om de er betalt fra udlandet eller ej. Det betyder, at (næsten) alle herboende imamer arbejder frivilligt uden løn. I reelle tal er der i dag flere imamer på visumophold end tidligere, men fordi antallet af moskéer også er steget, er den procentuelle andel af moskéer med en visumimam uændret. Cirka to ud af tre moskéer tilkendegiver at have en imam med en islamisk uddannelse, selvom indholdet af sådanne kan variere betragteligt – fra årelange uddannelser i udlandet til kortere kurser i Danmark eller andre europæiske lande.

Dansk som prædikesprog fylder meget mere

Sammenlignet med i 2006 fylder dansk i dag betydeligt mere som prædikesprog i moskéerne, om end flertallet stadig primært benytter sig af modersmål som tyrkisk, arabisk eller urdu. I dag er der regelmæssigt danske prædikener i næsten en tredjedel af moskéerne, mens yderligere en tredjedel regelmæssigt tilbyder et dansk resumé efter prædikener på andre sprog. Til sammenligning havde kun hver tiende moské regelmæssigt prædikener på dansk i 2006. Udviklingen er dog ulige fordelt, idet dansk fylder relativt lidt i tyrkiske og bosniske moskéer og relativt meget i arabiske, pakistanske og somaliske moskéer. Forskellen skyldes formentlig en kombination af etnisk ensartethed og hyppig brug af udenlandske imamer i de tyrkiske og bosniske moskéer, hvormed behovet og muligheden for dansk som fællessprog formindskes.

Kvinderne er kommet med i moskéerne

Kvinderne er blevet mere aktive i mange moskéer, selvom de i forhold til mændene stadig indtager en sekundær rolle de fleste steder. Som udgangspunkt foregår aktiviteter for mænd og kvinder adskilt, hvilket tidligere har

betydet, at mændenes mulighed for at deltage i moskélivet har haft forrang i de ofte beskedne og begrænsede lokaler, som har dannet rammen om mange moskéer. Større økonomisk og lokalemæssig konsolidering har sammen med et øget engagement fra kvindernes side betydet, at to ud af tre moskéer i dag regelmæssigt har kvinder, der deltager i bøn. Hver femte moské angiver desuden, at de har kvindelige repræsentanter i hovedbestyrelsen, men i langt flere moskéer har kvinderne deres egen bestyrelse, hvor de parallelt med og uafhængigt af mændene arrangerer egne aktiviteter.

"Større økonomisk og lokalemæssig konsolidering har sammen med et øget engagement fra kvindernes side betydet, at to ud af tre moskéer i dag regelmæssigt har kvinder, der deltager i bøn."

Flere moskéer bliver anerkendte trossamfund

Flere moskéer er blevet opmærksomme på muligheden for statens anerkendelse som trossamfund og evner desuden at gennemføre det forudgående juridiske bearbejde. Med anerkendelsen som trossamfund følger en række rettigheder, heriblandt skattemæssige fordele og retten til at vie med borgerlig gyldighed. Den procentuelle andel, som er anerkendte trossamfund, er dog den samme som i 2006, omkring hver tredje moské. Ligesom i forhold til brugen af dansk som prædikesprog er der store etniske forskelle i, hvilke moskéer der er anerkendte, idet 80 pct. af de anerkendte moskéer tilhører enten det tyrkiske eller pakistanske moskémiljø.

Relevans for forebyggelse af ekstremisme

En række kommuner arbejder i dag med at

inddrage moskéerne i det forebyggende arbejde. Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme vurderer, at denne faktuelle baggrundsviden om danske moskéer er relevant for andre kommuner og lokale aktører, som vil inddrage moskéer i arbejdet med forebyggelse af ekstremisme.

Moskéer har ofte, som andre lokale civile aktører, en anden indsigt i lokalsamfundet og en anden position deri end myndighedsaktører. Derfor kan de bidrage til det forebyggende arbejde eksempelvis i form af pårørendenetværk og forældrestøtte m.v. Lokale myndighedsaktører kan også have behov for at komme i kontakt med moskéer, som med eller mod moskébestyrelsens vilje bidrager til udbredelsen af ekstrem islamisme. Endelig kan det være relevant for lokale myndighedsaktører at samarbejde med moskéer for at forebygge forbrydelser med ekstremistisk motiv rettet mod disse moskéer. I alle disse tilfælde vil det være en fordel at have et grundlæggende kendskab til danske moskéer.

Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme tilbyder rådgivning til kommunale aktører om forebyggelse af ekstremisme, herunder om inddragelse af civile aktører. Centret tilbyder også rådgivning til blandt andre regioner, uddannelsesinstitutioner, boligorganisationer og foreninger, navnlig hvor disse aktører er en del af en kommunes forebyggelsesstrategi.

Resuméet kan med fordel læses sammen med "Styrk medborgerskabet sammen med civilsamfundet – en metodehåndbog til kommunerne", som Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme har udviklet, samt det materiale, udviklet af andre, som centret anbefaler. Alt kan findes på:

<https://stopekstremisme.dk/tilbud-og-vaerktojer/samarbejde-mellem-myndigheder-og-civilsamfund>

Forfatteren til originalteksten

Lene Kühle er ph.d., professor MSO ved Afdeling for Religionsvidenskab på Aarhus Universitet. Hun har særligt forsket i europæisk islam, religiøs pluralisme og forholdet mellem religion og lovgivning.

Malik Larsen er cand.mag. i religionsvidenskab fra Aarhus Universitet. Han har tidligere forsket i muslimer, moskéer og islamiske økonomiske principper i Danmark og Norge.

Om peer-review

Forskningsresuméet er skrevet af en af forfatterne til rapporten (Malik Larsen). Der er derfor ikke foretaget review, da forfatteroverlappet sikrer, at resuméet gengiver et dækkende billede af originalteksten.

Litteratur

Kühle, Lene & Malik Larsen 2017. *Moskéer i Danmark II. En ny kortlægning af danske moskéer og muslimske bedesteder.* Center for Samtidsreligion, Aarhus Universitet.

Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme

© 2019 Nationalt Center for
Forebyggelse af Ekstremisme

Tlf. 72 14 27 00
E-mail: ekstremisme@siri.dk
www.stopekstremisme.dk

December 2019

Alle rettigheder tilhører Nationalt
Center for Forebyggelse af
Ekstremisme.

Udgivelsen kan frit hentes på www.stopekstremisme.dk

Nationalt Center for Forebyggelse af
Ekstremismes udgivelser kan frit citeres
med tydelig kildeangivelse.